

בס"ד. משיחות ש"פ בראשית, מבה"ח מר"ח-חשון ה'תשמ"ט

— תרגום מאידית —

לעבודתו היום-יומית הרגילה דשנה החדשה לאחרי כל הירו"ט דחודש תשרי, למלא עבודתו הפרטית בשליחותו בעולם, איש תחת גפנו ותחת תאנתו.⁹ ומרומז גם בשם דשבת בראשית, שפירושו — התחלת, התחלת השנה החדשה.

וזהו גם התוכן ד"בראשית":

כאשר קוראים פרשת בראשית ("בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ") מתחדשת כל הבריאה דשנה החדשה — בריאת כל העולם, כולל ובמיוחד — בריאת האדם, שתכליתה "לעבדה ולשמרה"¹⁰, "אני נבראתי לשמש את קוני"¹¹.

ו"אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹² — "הבראשית-דעולם"¹³ מתחילה מזה שפ' בראשית היא "הבראשית" דתורה"¹³, שאז מתחילה קריאת כל ה(פרשיות שב)תורה, שצריך "לחיות" אתה במשך כל השנה החדשה.

ונמצא, ששבת בראשית היא ראשית ומקור העבודה במשך כל השנה כולה. עפ"ז מובן, שמהענינים שמדובר אודותם בפ' בראשית אפשר ללמוד בנוגע להעבודה דכל השנה.

ב. שנה זו מיוחדת בכך שהיא שנת-העיבור, ונקראת בתורתנו הקדושה¹⁴ "שנה תמימה".

א. ידוע פתגם רבותינו נשיאינו¹ "אזוי ווי מען שטעלט זיך שבת בראשית, אזוי גייט אַ גאַנץ יאָר", היינו שהנהגה דשבת בראשית פועלת על כל השנה.

וזה מתאים גם עם הזמן דשבת בראשית בשנה — שבת האחרונה דחודש תשרי, כאשר נעשית העלי' והשלימות (ויכולו²) דסיום המועדים דחודש תשרי (שמע"צ ושמח"ת, המקבצים ומחזירים בפנימיות את כל היו"ט דחודש תשרי³), אותיות רשית⁴, על מנת שמזה ימשך על כל השנה הבאה, וכידוע שהמועדים שבחודש תשרי (המרובע במועדות⁵) הם מועדים כלליים שמהם נמשך על כל השנה⁶: והדבר נמשך במיוחד ע"י שבת בראשית, שהוא גם שבת מברכים חודש מר"ח-חשון, שאז מתחילה בעיקר העבודה ד"ויעקב⁷ הלך לדרכו"⁸, שיהודי נכנס

(1) לקו"ש ח"ב ע' 449. ח"כ ע' 556. וש"נ. וראה שיחת שבת בראשית תש"ה (ספר השיחות תש"ה ע' 65) בשם אדה"ז: די הארה פון שבת בראשית איז מאיר בכל שבתות השנה. וראה גם שיחת י"ד תשרי ה'שי"ת (סה"מ תשי"א ע' 59).
(2) פרשתנו ב, א. אוה"ת עה"פ (כרך א מב, ב ואילך). כרך ג תקת, א ואילך.
(3) ראה רד"ה ביום השמע"צ תרנ"ט. תש"מ (סה"מ מלוקט ע' סג). וש"נ.
(4) בעל הטורים עה"פ עקב יא, יב. אוה"ת סוכות ע' א'תשנ"ו. סה"מ תר"ל ע' רפז. תרנ"ו ע' רעז.
(5) ראה ב"י אור"ח סתצ"ב (ד"ה ומ"ש). שו"ע אדה"ז שם ס"ב. הוספה לשו"ע אדה"ז (להר"נ מדובראוונע) אור"ח סקל"א ס"ח.
(6) סה"מ תקס"ו ע' שעט. אוה"ת סוכות שם. ברכה ע' א'תתסו. סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרנ"ו ע' רעז. תש"ב ע' 49.
(7) לשון הכתוב — ויצא לב, ב. וראה קונטרס משיחות י"ג תשרי וש"פ בראשית תשמ"ח בתחלתו. וש"נ.
(8) ראה שיחת מוצאי שבת בראשית תשל"ח (לקו"ש ח"כ ע' 267 ואילך). וראה שיחת שבת בראשית תשי"א (לקו"ש ח"ב ע' 449 ואילך).

(9) לשון הכתוב — מ"א ה, ה.

(10) פרשתנו ב, טו.

(11) משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

(12) זח"ב קסא, סע"א ואילך.

(13) ראה סה"מ תשי"א ע' 59.

(14) בהר כה, ל. ערכין לא, א (כמשנה). רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ב ה"ה. וראה אוה"ת להצ"צ (יהל אור) לתהלים יט, ח (ס"ד וס"ח — ע' סו"ח).

ישראל¹⁹ — הרי ע"י עבודתם של ישראל יש להם בכח לתקן ולהשלים ולהוסיף בעולם, בזמן ומקום (גדר העולם²⁰), למלא את חסרון הזמן דשנת הלבנה.

וע"פ הנ"ל, שהנהגה דשבת בראשית פועלת על כל השנה, מוכן, שמפ' בראשית אפשר ללמוד בנוגע להעבודה באופן של הוספה ותמימות דשנת העיבור.

ג. ב(התחלת) פ' בראשית²¹ מסופר איך שהקב"ה ברא את כל העולם וכל הנבראים שבו בששת ימי בראשית, ובסיומם²² — אודות בריאת אדם הראשון וחוה ביום הששי, ואח"כ (לאחרי סיום הענין אודות ששת ימי בראשית, ויכולו השמים גו' ביום השביעי²³) — אודות הציווי לאדם וחוה ש"מעץ הדעת טוב ורע לא תאכל²⁴", ואיך שאח"כ עברו על חטא עץ הדעת²⁵, שזה הביא את העונשים²⁶, ועד לגירושם מגן עדן²⁷.

ואיתא בגמרא²⁸, שגם מאורעות אלו — הציווי שלא לאכול מעץ הדעת, החטא בפועל והגירוש מג"ע — אירעו כולם ביום הששי: "שתיים עשרה שעות הוי יום שעה ראשונה הוצבר עפרו²⁹ כו' תשיעית נצטווה

ומשמעות הדבר, כבר דובר כמ"פ¹⁵: תפקידה של שנת העיבור הוא להשוות ולמלא את החסרון של שנת הלבנה לגבי שנת החמה (הארוכה באחד-עשר יום לערך משנת הלבנה)¹⁶, חסרון הנובע מקטרוג הלבנה (אי "אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד"), שהביא למיעוט הלבנה (שהקב"ה אמר ללבנה "לכי ומעטי את עצמך")¹⁷.

ואעפ"כ יש לבניי הכח לתקן ולהשלים החסרון (ע"י ההוספה בכל שנתים-שלוש) חודש העיבור; ויתירה מזו: ע"י הוספת חודש העיבור, מוסיפים בניי יותר מאשר החסרון, היות שמוסיפים לא רק אחד-עשר יום (חסרון שנת הלבנה לגבי שנת החמה), אלא חודש שלם (ל' יום), הגורם שבשנת העיבור יהיו יותר ימים בהרבה מאשר בשנה רגילה (הן משנת החמה, ועאכו"כ משנת הלבנה) — "שנה תמימה".

ומזה הוראה לבניי — שישראל דומין ומונין ללבנה¹⁸: בשנה זו מקבלים כחות מיוחדים לתקן ולהשלים העבודה שעד עתה לא היתה בשלימות, ועד שישנו הכח להוסיף עוד יותר ממה שהי' חסר לפניו, כך שזו תהי' עבודה תמימה.

ובכללות — ה"ז ע"י עבודת התשובה, שהיא לא רק מתקנת ומשלימה מה שהי' חסר לפניו, כ"א שע"י התשובה ניתוסף הוספה וחיידוש ושלימות בהעבודה, יותר ממה שהי' לפניו (לפני החסרון).

ומכיון שהעולם נברא בשביל

(19) פרש"י ריש פרשתנו.

(20) שעהיוה"א פ"ז.

(21) שקורין גם ביום שמחת תורה (סיום המועדים חודש תשרי), שמתעלה בשבת זו, כנ"ל בפנים.

(22) א, כו ואילך.

(23) ב, א-ג.

(24) שם, טז-יז.

(25) ג, א ואילך.

(26) שם, טז-יט.

(27) שם, כג-כד.

(28) סנהדרין לח, ריש ע"ב.

(29) גם בהמה ורמש וחית הארץ נבראו ביום ששי ולא פרט בהם באיזה שעה ביום דאפשר דבלילה נבראו כו' (חדא"ג מהרש"א שם).

(15) ראה מכתב ו' תשרי שנה זו. ועוד.

(16) רמב"ם ריש הל' קידוש החודש (פ"א ה"ב).

(17) חולין ס, ב. וראה פרש"י פרשתנו א, טז.

(18) סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג. זח"א רלו, ב.

וראה סה"מ תקס"ז ע' מח ואילך. אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך.

בעולם שבא בגלל החטא, ועד"ז צער עיבור וצער לידה, והעונש "בזיעת אפיך תאכל לחם" (וכו')!

ןויש לומר שמטעם זה א"א ללמוד ע"ד פשט שהחטא וגרוש כו' הי' ביום הששי³⁵ — כי א"א לומר ע"ז "טוב מאד", נוסף לזה (וגם זה עיקר) שבסדר המקראות כתובים כל המאורעות (הציווי שלא לאכול מעה"ד והחטא וגרוש מג"ע) בהפרקים שלאח"ז, לאחרי "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", ולאחרי "ויכולו גו' ביום השביעי גו'" — וא"כ ע"ד הפשט למה לשנות הסדר ולומר שכל דברים אלו (שהם ריבוי ענינים שצריכים לריבוי זמן (הרבה יותר מימים אחדים) ע"ד הטבע³⁶) היו ביום הששי לפני יום השביעי (חוץ מהמקומות שרש"י אומר בפירוש³⁷ שהמאורעות היו לפני"ז ביום הששי³⁸), ואדרבה — כנ"ל, לגמרי לא מסתבר שכל זה הי' ביום הששי שסיומו וחתמו הוא "טוב מאד" כנ"ל.

משא"כ בגמרא — לימוד ע"ד הדרש ההלכה האגדה וכו' (שאינו

(34) ג, יט.

(35) ומ"ש רש"י עה"פ לרוח היום (פרשתו ג, ח) והם סרחו בעשירית" (כלשון הגמרא שם) — יש לפרש שממ"ש "לרות היום" רק מוכרח (ע"ד הפשט) שהי' זה בשעה עשירית, אבל אין הכרח שזה הי' ביום הששי. וכמדובר כמ"פ, שגם לשונות חז"ל בפרש"י הוא לא רק משום שכך נאמר בחז"ל, כ"א מפני שזוהו הפירוש המוכרח ע"ד הפשט. ועפ"ז מוכן, שאפ"ל שרש"י משנה מפירוש חז"ל (אפילו כשמביא לשון זה מחז"ל) בהתאם לפירוש הכתובים ע"ד פשט.

(36) כולל שש"פ פשטות הנחש בדיבורו אל הזה לא פעל עלי' ברגע כמימרא, כ"א לאחרי שהיית זמן! (37) שמה גופא מוכרח, שבשאר המקומות שרש"י אינו מפרש שמקומם הוא לעיל ביום הששי — לא אירעו ביום הששי. וראה גם פרש"י שם ג, א, שם, כ.

(38) כמו הפרטים דבריא חוה (פרש"י א, כז), והפרטים דבריא חיות השדה ועוף השמים וקריאת כל השמות ע"י אדם (פרש"י ב, יט).

שלא לאכול מן האילן, עשירית סרח, אחת עשרה נידון, שתיים עשרה נטרד והלך לו"³⁰.

וצריך להבין: לאחרי סיפור המאורעות דיום הששי נאמר בכתוב³¹: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי". ונשאלת השאלה: איך אפשר לומר שחטא עץ הדעת והדין ועונש ע"ז (הקללות) וגירוש מג"ע (שכ"ז הי' ביום הששי) הוא "טוב מאד" — דברים אלו (החטא וכו') ה"ה תכלית ההיפך דטוב ועאכו"כ ד"טוב מאד"³²? ולא רק היפך הטוב בזמן ההוא, אלא התוצאות בלתי רצויות דהחטא ועונש וגירוש מג"ע ישנו ונמשך בכל הדורות³³ עד היום הזה (מתחיל מענין המיתה

(30) ולהעיר מדעת רבנו שהגירוש מגן עדן הי' במוצאי שבת (ולא ביום הששי) — יל"ש תהלים רמז תשנח.

(31) א, לא.

(32) לכאורה הי' אפשר לתרץ ש"וירא אלקים את כל אשר עשה" (שעל זה כתיב "והנה טוב מאד") קאי על מעשה בראשית [וכמו "מלאכתו אשר עשה" לקמן ב, ב], ולא על העונשים וכו' שהיו בגלל חטאו של האדם. אבל תירוץ זה אינו מספיק כלל שהרי גם הנחש (הי' ערום כבריאתו) כלל זה ולאחרי שהאדם חטא, הרי נתגלה כבר שגם האדם (מעשיו של הקב"ה) אינו טוב, ואיך שייך לומר אז* ש"כל אשר עשה" הוא טוב מאד? וגם בנוגע לצה"ד צ"ע כמובן!

(33) ועד שהמלאך לא רצה ליתן לריב"ל ליכנס לג"ע משום הגזירה דויגרש את האדם גו' וישכן מקדם לנן עדן את הכרוכים ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים (כתובות עז, ב).

(* ואף שנים לפי פשטות הכתובים שחטא עה"ד הי' לאחרי יום הששי (כדלקמן בפנים) פשוט שהקב"ה ידע מקודם שעתיד האדם לחטוא — אין זה סתירה ל"כל אשר עשה והנה טוב מאד", כי הרע נעשה אח"כ. וראה פרש"י לקמן ו, ו "בשעת חדותא חדותא, בשעת אבלא אבלא". משא"כ לפי הגמרא שחטא עה"ד הי' ביום הששי — צריך ביאור לאחרי שהאדם חטא בפועל, היאך יתכן לומר אז "טוב מאד"?

אח"כ במשך הזמן ע"י התשובה שעל החטא.

כי: כל הכוונה דבריאת היצה"ר (הנחש כו') היא בכדי שהאדם יגיע למעלת התשובה, שמהפכת הרע לטוב, כך שלא נשאר שום רושם מהזדונות, ואדרבה — נהפכים לגמרי לזכיות, ונשאר רק ה"טוב מאד" שבוה. [ועפ"ז י"ל עוד כוונה בדעת רבי עקיבא [שענינו עבודת התשובה] שבמתן תורה ענו בני"י "על הן ועל לאו הן"⁴⁷, כי ע"י תשובה פועלים ומגלים את ה"הן", הטוב (חיוב) שישנו בה"לאו"⁴⁸].

ועפ"ז י"ל הטעם שדוקא ביום הששי נאמר "טוב מאד": בחמשה ימים הראשונים נבראו כל הנבראים ע"י הקב"ה באופן ד"על מליאתו נברא"⁴⁹, בתכלית הטוב והשלמות, כמו שכתוב בכל יום "וירא אלקים כי טוב"; אבל זה טוב שנברא כך מלכתחילה מצד למעלה, משא"כ ביום הששי נברא האדם עם יצה"ר, שכוונתו להביא למעלת התשובה, שפועלת יתרון האור, "טוב מאד", וע"ד המעלה דעבודת התשובה לגבי עבודת הצדיקים.

ומכיון שכל העולם נברא בשביל האדם, הרי ע"י ה"טוב מאד" שע"י תשובת האדם, נפעל "טוב מאד" בכל העולם — ולכן נעשה עי"ז — "כל אשר עשה" אלקים "טוב מאד".

מוגבל לפירוש הכתובים ע"ד הפשט) — לומדים שהחטא והעונשים על זה היו ביום הששין],

ד. ויש להוסיף עוד יותר בביאור בדרשת חז"ל³⁹ עה"פ והנה טוב מאד — "טוב זה יצר טוב, מאד זה יצר הרע", "טוב זה מלאך החיים, מאד זה מלאך המות", וכמו "בתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב והנה טוב מאד, והנה טוב מות"⁴⁰.

במה מתבטא ה"טוב מאד" דהיצה"ר ומלאך המות, "וכי יצה"ר טוב מאד הוא אתמהא"⁴¹, "וכי מלאך המות טוב הוא אתמהא וכו'"⁴¹, אפילו לא "טוב" סתם ועאכו"כ לא "טוב מאד"⁴².

ומבואר בחסידות⁴³ הביאור ע"ז; ע"י ענין החטא שבא מצד היצה"ר מגיעים למעלת התשובה, שמהפכת זדונות לזכיות⁴⁴, אתהפכא חשוכא לנהורא.

ועי"ז נפעל "טוב מאד", יותר מהטוב שביצר טוב — וכידוע שבמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד שם⁴⁵, כי ע"י הפיכת זדונות לזכיות ע"י התשובה נעשה יתרון האור מן החושך, שגם העבודה עצמה היא ביתר חיות ותגבורת, בחילא יתיר כו'⁴⁶.

ה. ועד"ז י"ל הביאור בנוגע לחטא עה"ד וכו' שהי' ביום הששי (כפירוש הגמרא הנ"ל) — שה"טוב מאד" בזה הוא ע"י התשובה שבאה

(47) מכילתא יתרו כ, א.

(48) והביאור בזה: מכיון שכל פרטי העבודה הם קיום רצון ה' אוחז, הרי העבודה עצמה צ"ל בהתאם לרצון ה' שהוא מגלה) מציאותו של הקב"ה, שהוא אחדות הפשוטה. ולכן, בכל פרטי העבודה, הן בקו דמצות עשה והן ל"ת, הן עבודת הצדיקים והן עבודת התשובה (אתהפכא) — צ"ל נרגש אחדות אמיתית, שכל פרט בעבודה הוא "הן" — קיום רצון ה', וגם בעצם העבודה נרגש רק הטוב וחיוכי שבוה.

(49) ב"ר פי"ד, ז. ויראה שם פי"ב, ו. פי"ג, ג (וביפ"ת שם).

(39) זח"א יד, א. ועוד. ב"ר פ"ט, ז. שם, י. ובחיודי הרד"ל שם (כמה גירסאות בזה).

(40) ב"ר שם, ה.

(41) ל' ב"ר שם, ז; י.

(42) כמו שהקשה בלקו"ת נשא כח, ג.

(43) תו"א סט, ד. לקו"ת במדבר יט, סע"א.

נשא שם. ועוד.

(44) יומא פו, ב.

(45) רמב"ם ה"ל תשובה פ"ז ה"ד. מברכות

לד, ב.

(46) ראה לקו"ת נשא שם.

עושה תשובה, והתשובה (שלמעלה מן המצוות) ממלא את הפגם וחסרון⁵⁴, ועד יתירה מזה — שתשובה מהפכת הזדונות לזכיות.

ועפ"ז מוכן, שע"י התשובה נפעלת שלימות בענין התמימות (אופן ד"טוב מאד"), שלמעלה מהתמימות במצוות ע"י עבודת הצדיקים (שהיא רק טוב, טוב שמצד הבריאה). ובפשטות: מצד עבודת הצדיקים נשארת עדיין אפשרות לענין הפכי (אע"פ שהתמימות בפועל היא בתכלית השלימות). וע"י התשובה (שבמקום שבע"ת עומדים צדיקים גמורים אין יכולין לעמוד שם) שמתקנת הפגמים כו' ומהפכת הזדונות לזכיות — מבטלים כל האפשרות לזה, במילא נעשה שלימות בתכלית בתמימות, וזה חודר בו לגמרי, ולא נשאר שום דבר שאינו תמים בעבודתו.

ולהוסיף, שדרגא זו בתמימות שייכת גם אצל צדיקים, גם אצל מי שאף פעם לא עבר על חטא — כידוע⁵⁵ שאמיתית ענין התשובה הוא "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה"⁵⁶; ומכיון שהתשובה היא בלב והלב יש בו בחי' ומדרגות רבות כו'⁵⁷, ובפרט שהאדם גדל תמיד, שזה כולל שלבו והרגשיו שבלבו כו' גדלים, ועאכו"כ שהנפש ונשמה שבו גדלים תמיד — הרי עבודתו הקודמת בתמימות אינה מקיפה ו"מכסה" את כל הכחות והרגשים כו' החדשים, ולכן נדרשת עכשיו (לפי מצבו הנעלה והעכשווי) דרגא חדשה ויותר נעלית בתמימות (ולגבי הדרגא החדשה — התמימות שלפנ"ז היא חטא מלשון

ו. מענין זה כפ' בראשית יש גם לימוד בנוגע לשנת העיבור, שנה תמימה — ע"פ המבואר בספרים⁵⁰ שהענין דמיעוט הירח⁵¹ (שבגללו צריך לשנת העיבור) קשור עם חטא עץ הדעת:

הכוונה במיעוט הירח (ע"ד ומעין כמו בבריאת הנחש והיצה"ר) הוא בכדי שע"י יגיעו לשלימות ותמימות נעלית יותר, כמו בשנת העיבור שיש לה יותר ימים משנה רגילה. ובעבודה — עבודת התשובה (על מיעוט וחסרון בישראל הדומין ומונין ללבנה) המביאה ל"טוב מאד" שלמעלה מעבודת הצדיקים.

והענין:

ענין ההוספה והתמימות (עיבור השנה) בעבודת ה' יכול להיות בכללות בב' אופנים:

(א) הוספה ותמימות בעבודת הצדיקים — איך שזה מצד סדר הבריאה, אדם ישר הולך. שמוסיף על עבודתו הרגילה, ועד שעושה זה באופן של תמימות — "תמים תהי' עם ה' אלקיך"⁵², "דהיינו ע"י המצוות אזי תהי' תמים ושלם בכל אברי הנפש כו', משא"כ אם חיסר מצוה א' או פגם בה כו'⁵³.

(ב) הוספה ותמימות שנעשית ע"י עבודת התשובה, כולל גם שלאחרי שהאדם עבר על חטא (שכל החטאים שרשם מחטא הראשון — חטא עה"ד) ונעשה חסרון ופגם לפי שעה בתמימות שלו (מעין וע"ד מיעוט הלבנה, שישראל דומין ומונין ללבנה).

50) ראה ע"ח שער מיעוט הירח. ד"ה על כן יאמרו תרצ"א. ובכ"מ.
51) להעיר שהקביעות דבר"ח חשון (א' חשון) בשנה זו הוא — כיום רביעי בשבוע, שבו נתלו המאורות (פרשתנו א, טו) ובו ה" מיעוט הירח (ראה ע"ח שער מיעוט הירח פ"ב).
52) שופטים יח, יג.
53) לקו"ת נצבים מה, ג.

54) לקו"ת שם ואילך.
55) לקו"ת ר"פ האזינו. ובכ"מ. וראה (בנדר"ד) לקו"ת במדבר יט, ריש ע"ב.
56) קהלת יב, ז.
57) תניא פכ"ט (לו, ב).

נעלה — "טוב מאד", תמימות בשלימות.

ובפרטיות — באדם עצמו: יהודי נברא בלב אחד שיש בו ב' חללים, החלל הימני, שבו משכן הנפש האלקית, והחלל השמאלי, שבו נמצאת הנפש הבהמית.

אמנם אפשר שיהודי יטען: מה טובעים ממנו — בה בשעה שמלכתחילה נברא עם נה"ב שבחלל השמאלי (כי מדת כל אדם היא מדת הבינוני (ולא צדיק) שנברא עם שני החללים, כמבואר בתניא⁶²)?

אומרים לו, שהכוונה בבריאת חלל השמאלי, היא בכדי שתתוסף המעלה דאהבת ה' "בכל לבבך — בשני יצריך"⁶³, אתהפכא חשוכא לנהורא, שאז נפעל "טוב מאד" ושלימות התמימות, יותר מהטוב דהעבודה עם החלל הימני בפני עצמו.

ועד"ז בנוגע להעבודה עם יהודים אחרים, אין צריך להסתפק בהוספה ותמימות אצל יהודים שהם כבר בדרגא (נעלית), שלימות התמימות הוא דוקא כאשר פועלים גם אצל יהודי שמצ"ע צריך עדיין לכפרה, ועד ליהודי שפוגש בלכתו "בדרכו", דרך העולם, לא בשעת לימוד התורה וקיום המצוות — ולפעול שהוא יעשה תשובה, להגיע ל"טוב מאד", תמימות בתכלית השלימות.

ה. העבודה הנ"ל ד"ויעקב הלך לדרכו" שבהגשה בשנה זו, שנה תמימה — מתבטאת במיוחד גם בזה שהוסיפו וקבעו את השנה ל"שנת הבנין" ו"שנת הילד והילדה":

לבנות (או לקנות) בנינים חדשים בעולם, כל אחד ואחת במקומו

חטרו, הגם שלגבי המעמד ומצב הקודם היתה העבודה בשלימות התמימות).

ז. מזה ישנו לימוד כללי בעבודת ה', שהוא בהדגשה בשנה תמימה (שנה מעוברת), מתחיל כשבאים משבת בראשית ונכנסים (מחודש תשרי המרובה במועדות) בעולם לעבודת השנה — "ויעקב הלך לדרכו":

"ויעקב הלך לדרכו" מדובר אודות הליכת יעקב מחרן לארץ ישראל. ובלכתו בדרך, מספרת לנו התורה, "ויפגעו בו מלאכי אלקים"⁵⁸, מלאכי ארץ ישראל יצאו לקראתו ללוותו לארץ ישראל, מלאכי חוץ לארץ שהלכו אתו באו רק עד הגבול דארץ ישראל⁵⁹.

והלימוד מזה:

לאחרי חודש תשרי מתחילה העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" דכל יהודי (שיעקב קאי על כל יהודי⁶⁰), שהוא "יוצא" לדרך לעשות עבודתו בעניני חוץ לארץ⁶¹, כי נמצאים עדיין בגלות, אבל הכיוון שהולך הוא לארץ ישראל — הגאולה האמיתית והשלימה.

ועבודתו אז כלולה משני ענינים: השליחות (מלאך בפירושו שליח) בעניני "ארץ ישראל", ארץ הקודש, ובכללות — העבודה בלימוד התורה וקיום המצוות, עניני קדושה, שהם טוב מצ"ע, ובזה גופא — להוסיף תמיד וללכת מחיל אל חיל בקדושה עצמה. וביחד עם זה, השליחות (מלאכי) בחו"ל, ז.א. הברור בחלקו בעולם, שלע"ע אינה עדיין בדרגת "ארץ הקודש". אבל — דוקא עי"ז שמכניס הקדושה שם, נפעל טוב יותר

(58) ס"פ ויצא.

(59) פרש"י שם.

(60) ראה אגה"ק ס"ז.

(61) כפשטות הענין, שלאחרי הליכת יעקב בדרך התחיל עבודת הביוריים עם עשו אחיו, כמסופר בפי' וישלח. וראה לקו"ש חט"ו ע' 260.

(62) פי"ב ואלך.

(63) ואתחנן ו, ה. ברכות נד, א.

דבר אחר, ופוגשים באמצע הדרך ילד יהודי — צריך לדעת ש"מה מצעדי גבר כוננו"⁶⁶, הרי זה בהשגחה פרטית, בכדי שיתעסק עם ילד זה ולהשפיע עליו. ולדעת האחריות בזה — ואינו יכול לדעת האם יפגוש עוה"פ ילד זה.

אפילו כאשר מדובר אודות ילדים שכבר חינכו אותם, הרי ידוע הסיפור⁶⁷ עם רב שמואל בר שילת שהי' מלמד תינוקות, ופעם בהיותו בגינתו, שאלו אותו "שבקתי להימונתך" (שהיית רגיל ללמדם באמונה וללמד ולישב ע"ג תמיד⁶⁸) וענה ש"השתא נמי דעתאי עלויהו"!

ט. ויה"ר, שבהכנסנו עתה לפרשת נח, "אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים" (שקוראים תמיד בתפלת מנחה דשבת בראשית) — זה יכניס יותר כח בעבודה דהשנה תמימה, ובמיוחד תמימות — בלהעמיד "תולדות", כולל — "המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו"⁶⁹.

ובאופן ד"נח נח", ניחא בעליונים ונייחא בתחתונים⁷⁰, ניחא ברוחניות, ונייחא בגשמיות, ניחא באהבה ויראה, ונייחא בכסף וזהב בפשטות, ומתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, ובכללות — ניחא בעבודה ברגעים האחרונים דהגלות, ונייחא בשלימות — בגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

ובחלקו בעולם. כמרומו בפרשתנו — "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ גו' ברא אלקים לעשות" האדם בהם ע"י מחשבה דיבור ומעשה שלו, זה נותן כח לכל יהודי לעשות בענינים שצריך ברוחניות, ובעיקר — בגשמיות.

וזה מביא שנוסף להוספה בעניני ובניני טוב וקדושה שהיו עד עתה, מוסיפים דבר חדש, עי"ז שלוקחים עניני העולם ובונים מהם בניני קדושה, בתי תורה תפלה וצדקה, ועד גם בתי רשות, שיהודי משתמש בהם אבל "לשם שמים" ו"דעהו".

ועד"ז — "שנת הילד והילדה":

ההדגשה היא לא "בן ובת", אלא "ילד וילדה", כי מדובר אודות כל הילדים, לא רק אלו שיש להם יחוס מצד הוריהם, אלא אפילו באם ההורים הם במצב שלא נתנו לילדים חינוך יהודי, יש לילדים יחוס מצ"ע — בהיותם בני אברהם יצחק ויעקב ובנות שרה רבקה רחל ולאה, ולהיותם כאו"א "יציר כפיו של הקב"ה"⁶⁴ (בדוגמת אדם הראשון⁶⁵)!

הרי מובן היחס שצריך להיות לילד כזה [הן ילדים, והן ילדות] — ילד וילדה], ולעשות כל התלוי בו לחנכו בכל עניני יהדות, תורה ומצוותי, ו"לבנות" אותו (הילד והילדה) מחדש שיהי' כפי שמתאים ל"יציר כפיו של הקב"ה", חדור לגמרי בעניני יהדות.

אפילו כאשר עוסקים ב"ויעקב הלך לדרכו", הולכים בדרך לעשות

66 תהלים לו, כג. וראה "היום יום ח"י אלול. כש"ט הוספות ס"ג. ועוד.

67 ב"ב ח, ב.

68 פרש"י שם.

69 סנהדרין יט, ב. פרש"י במדבר ג, א.

70 ב"ר פ"ל, ה.

64 ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב).

אדר"ג ספ"א.

65 סנהדרין לו, סע"א.